

De *Cathedra* van Barnett Newman

Door Marianne de Jong

De weg naar abstractie die Monet had ingeslagen (column december 2014), werd door Amerikaans abstract schilder en beeldhouwer Barnett Newman (1905–1970) verder bewandeld. Hij was één van de leidende figuren binnen het abstract expressionisme en de colorfield painting. Een Amerikaanse schilderstroming binnen de abstracte kunst halverwege de 20e eeuw met New York als thuisbasis. De New York School, een schilderstroming met een grote diversiteit aan uitingvormen. Newman is bekend geworden met zijn zogenaamde *Zips*, een verticale lijn die van boven naar beneden het doek doorsnijdt.

Deze werken werden door hem gezien als het meest volwassen deel van zijn oeuvre, voorgaande werken van expressionistische en symbolische aard vernietigde hij. De zip wordt ook wel in verband gebracht met de geabstraheerde vorm van de kijker, die zo bij het kunstwerk betrokken raakt.

Oog in oog met het schilderij *The Gate (De poort)* in het Stedelijk Museum in Amsterdam, werd ik er enorm door getroffen. Barnett Newman werkte zuiver abstract, vanuit een idee. Zijn schilderijen bestaan uit monochrome kleurvlakken. *De poort* is een verticaal doek, links is een brede, verticale donkere strook bruin. Rechts een smalle, nog donkerdere strook.

Daartussenin is een lichte baan, iets smaller dan brede strook bruin. Barnett Newman was van Joodse afkomst, de Joodse denkwijze is verweven in zijn kunst. Het Joodse geloof is doordrongen van de heiligheid van de troon van God. *De poort* is waarschijnlijk bedoeld als de poort naar de troon van God, omdat ander werk van hem daar ook naar verwijst. Een andere titel van een schilderij van hem is: *Troon*. Nog voordat ik dit over Newman gelezen had en dus ook zonder enige voorkennis voor het doek stond, was dit precies het idee dat dit doek bij mij opriep.

Met de schilderijen van Barnett Newman heeft de zuivere abstractie zijn intrede gedaan in de schilderkunst. Zijn reflectieve en meditatieve werk staat tegenover confrontatie. Paradoxaal genoeg werden twee van zijn schilderijen door een bezoeker met een stanleymes bewerkt, deze zijn later gerestaureerd. Zoals het niet te stuiten getij van eb en vloed volgen kunststromingen elkaar op, welke stroming keert het getij van de uiterste abstractie?

Te zien in Stedelijk Museum Amsterdam:

- *Cathedra (Troon)*, 1951, olieverf en acrylverf (magna) op doek, 543 x 243 cm.
- *The Gate (De poort)*, 1954, olieverf op katoen, 192 x 236 cm.
- *Who's Afraid of Red, Yellow and Blue III*, *Wie is er bang voor rood, geel en blauw*, 1967-1968, olieverf op doek, 245 x 543 cm.

De volgende column verschijnt 2^e kwartaal 2015

Ontwikkelingen in de kunst, deel 5